

**Сняданко Ірина Ігорівна,
кандидат психологічних наук, доцент кафедри
психології, педагогіки і соціального управління
Національного університету «Львівська політехніка»**

ДІАГНОСТИКА УМОВ НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація. *Розкрито проблему соціально-психологічних умов, в яких навчається студент. Зроблено висновок про те, що соціально-психологічні умови впливають на ефективність підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності. Представлено методика «Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента» для визначення рівня розвитку соціально-психологічного умов, потрібних для ефективного навчання студента в університеті. Описано результати апробації методики «Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента». Обґрунтовано рекомендації щодо запровадження цієї методики та її практичне застосування у дослідженні рівня задоволення студентів соціально-психологічними умовами під час навчання.*

Ключові слова: *навчальна діяльність, соціально-психологічні умови, матеріально-технічні умови, соціально-психологічні проблеми, науково-технічна база, організація навчального процесу, студент, університет.*

Сняданко Ирина Игоревна

ДИАГНОСТИКА УСЛОВИЙ ОБУЧЕНИЯ В УНИВЕРСИТЕТЕ

Аннотация. *В статье раскрыта проблема социально-психологических условий, в которых обучается студент. Сделан вывод о том, что социально-психологические условия значительно влияют на эффективность подготовки студентов к будущей профессиональной деятельности. Представлена методика «Диагностика социально-психологических условий обучения студента» для определения уровня развития социально-психологических условий, необходимых для эффективного обучения студента в университете. Приведены результаты апробации методики «Диагностика социально-психологических условий обучения студента». Обоснованы рекомендации по внедрению данной методики и ее практическое применение в исследовании удовлетворенности студентов социально-психологическими условиями во время обучения.*

Ключевые слова: *учебная деятельность, социально-психологические условия, материально-технические условия, социально-психологические проблемы, научно-техническая база, организация учебного процесса, студент, университет.*

DIAGNOSIS OF LEARNING CONDITIONS IN UNIVERSITY

Abstract. *Problem of psychosocial conditions student studies in is viewed in the article. The conclusion about great affect of psychosocial conditions on the effectiveness of students' preparation for future professional activity is made. The method «Psychosocial learning conditions diagnostics for students» is represented in order to determine the development level of psychosocial conditions needed for the effective students' learning in university. Results of approbation of the method are described. Recommendations for implementing and practical usage of this method in research about students' level of content with psychosocial conditions while studying are reasoned.*

Keywords: *learning activity, psychosocial conditions, technical conditions, psychosocial problems, science and technology basis, learning process organization, student, university.*

Постановка проблеми

Актуальність проблеми дослідження. Ефективність навчання та підготовки студента до майбутньої професійної діяльності у ВНЗ залежить від значної кількості зовнішніх (соціально-психологічних) та внутрішніх (психологічних) умов.

До внутрішніх (психологічних) умов, що сприяють навчанню та підготовці студента до майбутньої професійної діяльності у ВНЗ можна віднести мотивацію до навчання, здібності, пізнавальний інтерес, віру у власні сили, наполегливість, психологічні особливості характеру студента та багато іншого, що має відношення до індивідуальних психологічних особливостей особистості^{1; 2; 3; 5}.

До соціально-психологічних умов, що сприяють навчанню та підготовці студента до майбутньої професійної діяльності у ВНЗ можна віднести такі умови:

- рівень адаптації студента до студентського життя, формування в нього студентського соціального самопочуття^{1; 2; 3; 5};
- матеріальне забезпечення як студента, так і навчального закладу, що надає освітні послуги^{2; 5; 6};

---

¹ Агаджанян Н. А. Проблемы адаптации и учение о здоровье: учеб. пособие РУДН / Н. А. Агаджанян. — М. : Просвещение, 2006. — 284 с.

² Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти : монографія / Л. М. Карамушка. — К. : Ніка-центр, 2000. — 332 с.

³ Кірейчева Є. В. Соціально-психологічні умови розвитку Я-концепції майбутніх вчителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Є. В. Кірейчева ; Ун-т менеджменту освіти. — К. : Ун-т менедж. освіти, 2010. — 19 с.

⁵ Педагогічна психологія: навч. посіб / О. П. Сергєєнкова. — К. : Центр навч. л-ри, 2012. — 168 с.

⁶ Сняданко І. І. Соціально-психологічні умови формування організаційної культури промислового підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / І. І. Сняданко ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. — К. : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2007. — 20 с.

- підтримка та стосунки в родині (батьківського ставлення, сімейних установок та очікувань)⁸;
- психологічне задоволення рівнем надання освітніх послуг^{2; 3; 4}.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Також можна взяти і значно ширший аспект соціально-психологічних умов, що впливають на навчання та підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності у ВНЗ, це умови, які Л. Карамушка та представники її школи відносять до чинників макро- та мезорівня: особливості політичного та соціального розвитку українського суспільства; особливості функціонування вітчизняних вищих навчальних закладів (в контексті трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, здійснення європейської інтеграції тощо), профіль навчального закладу, його форма власності; організаційна форма навчання; управлінська структура; особливості функціонування студентських груп^{2; 6; 7}.

В межах цієї статті пропонуємо дослідити лише ті соціально-психологічні умови, які мають відношення до рівня задоволення студентів: матеріальними умовами, стосунками в сім'ї, рівнем надання освітніх послуг і психологічним задоволенням від організації та проведення навчального процесу.

Для того щоб мати можливість дослідити рівень задоволення студентів соціально-психологічними умовами, що необхідні для ефективного навчання у ВНЗ, розроблено методики: «Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента» та «Діалог студента з викладачем».

Загальна характеристика методики. Методика складається з 14 позицій. Кожна позиція оцінюється за 10-ти бальною шкалою. Нуль свідчить про дуже низький рівень розвитку позиції, а 10 балів свідчать про максимально високий рівень розвитку цієї позиції в досліджуваного.

⁸ Яцюк М. В. Соціально-психологічні умови розвитку автономності особистості в юнацькому віці : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / М. В. Яцюк ; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2009. — 20 с.

² Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти : монографія / Л. М. Карамушка. — К. : Ніка-центр, 2000. — 332 с.

³ Кірейчева Є. В. Соціально-психологічні умови розвитку Я-концепції майбутніх вчителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Є. В. Кірейчева ; Ун-т менеджменту освіти. — К. : Ун-т менедж. освіти, 2010. — 19 с.

⁴ Мамаєв Д. Ю. Соціально-психологічна адаптація молоді до умов навчання у вищому навчальному закладі [електронний ресурс] / Д. Ю. Мамаєв. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tipp/2009_1/mamaev.pdf

⁶ Сняданко І. І. Соціально-психологічні умови формування організаційної культури промислового підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / І. І. Сняданко ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. — К., 2007. — 20 с.

⁷ Федосова Г. Л. Соціально-психологічні умови подолання комунікативних бар'єрів студентської молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Г. Л. Федосова ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. — К., 2007. — 20 с.

Унаслідок проведення факторного аналізу виділено 3 фактори, що стало основою для поділу методики на три шкали (див. табл. 1):

1. *Матеріально-технічні та соціальні умови*: № 1 (0,825) (Я маю гарні умови для навчання), № 2 (0,797) (Я маю достатньо коштів, щоб харчуватися на перервах між лекціями та після занять), № 6 (0,743) (Мені подобається моя студентська група), № 7 (0,861) (Я маю доступ до навчальної інформації (посібники, конспекти, книжки)), № 9 (0,477) (Під час навчання я маю всі умови для практичного розвитку професійних умінь і навичок), № 11 (0,826) (Я маю вільний доступ до Інтернету).

2. *Соціально-психологічні проблеми*: № 3 (0,634) (Я змушений шукати підробіток), № 4 (0,790) (Батьки не розуміють мої матеріальні проблеми), № 5 (0,799) (Батьки не розуміють мої життєві проблеми), № 8 (0,604) (Я розчарований (-а) в навчанні).

3. *Науково-технічна база та організація навчального процесу*: № 10 (0,652) (У бібліотеці є багато різної сучасної літератури по предметах), № 12 (0,559) (У нас є цікаві наукові гуртки й активне студентське життя), № 13 (0,648) (Ми проводимо багато занять в науково-дослідних лабораторіях), № 14 (0,500) (Я маю багато часу для самостійного навчання).

Мета дослідження — визначити рівень задоволення студентів соціально-психологічними умовами, що впливають на ефективність навчальної діяльності та підготовку до майбутньої професійної діяльності в університеті.

Виклад основного матеріалу

Інструкція. З метою пошуку шляхів вдосконалення навчального процесу просимо Вас взяти участь у нашому дослідженні. Для цього Вам слід прочитати нижченаведені позиції та оцінити міру відповідності кожної позиції щодо себе в балах від 0 до 10. Чим більше позиція відповідає вам, тим вищим балом ви її оцінюєте і навпаки. Просимо Вас бути щирими під час оцінювання кожної позиції (див. табл. 2).

Шкала «Матеріально-технічні та соціальні умови». Чим вище є показники за цією шкалою, тим краще, на думку студентів, є їхні умови для навчання, вільний доступ до Інтернету, достатньо коштів, щоб харчуватися на перервах між лекціями та після занять), їм подобається студентська група, в якій вони навчаються, мають доступ до навчальної інформації (посібники, конспекти, книжки)), вони вважають, що мають всі умови для практичного розвитку професійних умінь і навичок).

Таблиця 1

**Характеристика розподілу позицій методики
«Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента»
по шкалах (факторний аналіз)**

№ з/п	Позиції	Шкали		
		матеріально-технічні та соціальні умови	соціально-психологічні проблеми	науково-технічна база та організація навчального процесу
1	Я маю гарні умови для навчання	0,825		
2	Я маю достатньо коштів, щоб харчуватись на перервах між лекціями та після занять	0,797		
3	Я змушений шукати підробіток		0,634	
4	Батьки не розуміють мої матеріальні проблеми		0,790	
5	Батьки не розуміють мої життєві проблеми		0,799	
6	Мені подобається моя студентська група	0,743		
7	Я маю доступ до навчальної інформації (посібники, конспекти, книжки)	0,861		
8	Я розчарований (-а) в навчанні		0,604	
9	Під час навчання я маю всі умови для практичного розвитку професійних умінь і навичок	0,477		
10	У бібліотеці є багато різної сучасної літератури по предметах			0,652
11	Я маю вільний доступ до Інтернету	0,826		
12	У нас є цікаві наукові гуртки й активне студентське життя			0,559
13	Ми проводимо багато занять у науково-дослідних лабораторіях			0,648
14	Я маю багато часу для самостійного навчання			0,500

Таблиця 2

**Методика
«Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента»**

№ з/п	Ситуації	Оцінка	
		ні	так
1	Я маю гарні умови для навчання		
2	Я маю достатньо коштів, щоб харчуватися на перервах між лекціями та після занять	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
3	Я змушений шукати підробіток	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
4	Батьки не розуміють мої матеріальні проблеми	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
5	Батьки не розуміють мої життєві проблеми	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
6	Мені подобається моя студентська група	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
7	Я маю доступу до навчальної інформації (посібники, конспекти, книжки)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
8	Я розчарований (-а) в навчанні	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
9	Під час навчання я маю всі умови для практичного розвитку професійних умінь і навичок	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
10	у бібліотеці є багато різної сучасної літератури по предметах	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
11	Я маю вільний доступ до Інтернету	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
12	У нас є цікаві наукові гуртки й активне студентське життя	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
13	Ми проводимо багато занять у науково-дослідних лабораторіях	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
14	Я маю багато часу для самостійного навчання	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	

Опрацювання результатів

Підрахунок за методикою здійснюється за шкалами. Необхідно додати кількість балів по питаннях за шкалами. Для цього слід скористатися ключем, наведеним в табл. 3.

Якщо досліджуваний набирає за цією шкалою:

- від **0 до 25 балів**, це свідчить про низький рівень задоволення матеріально-технічними та соціальними умовами;
- від **26 до 43 балів** — про середній рівень;
- від **44 до 60 балів** — про високий рівень задоволення студентів матеріально-технічними та соціальними умовами навчання в університеті.

Шкала «Соціально-психологічні проблеми». Чим вищим є показник за цією шкалою, тим більше студенти розчаровані в навчанні, шукають підробіток для того, щоб мати відповідний матеріальний рівень, вважають, що батьки не розуміють їхніх матеріальних і життєвих проблем. Якщо досліджуваний набирає за цією шкалою:

- від **0 до 7 балів**, це свідчить про низький рівень соціально-психологічних проблем студентів;
- від **8 до 18 балів** — про середній рівень соціально-психологічних проблем студентів;
- від **19 до 40 балів** — про високий рівень соціально-психологічних проблем студентів під час навчання в університеті.

Шкала «Науково-технічна база та організація навчального процесу». Чим вищим є показник за цією шкалою, тим більше, на думку студента, в бібліотеці є багато різної сучасної літератури по предметах, є цікаві наукові гуртки й активне студентське життя, тим більше занять проводиться в науково-дослідних лабораторіях, студенти мають достатньо часу для самостійного навчання. Якщо досліджуваний набирає за цією шкалою:

- від **0 до 17 балів**, це свідчить про низький рівень організації навчального процесу та науково-технічної бази;
- від **18 до 27 балів** — про середній рівень організації навчального процесу та науково-технічної бази;
- від **28 до 40 балів** — про високий рівень організації навчального процесу та науково-технічної бази.

Таблиця 3

Ключ для підрахунку результатів за шкалами методики «Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента»

№ з/п	Шкали	Питання	Сума балів
1	Шкала «Матеріально-технічні та соціальні умови»	№ 1, № 2, № 6, № 7, № 9, № 11	$\Sigma =$
2	Шкала «Соціально-психологічні проблеми»	№ 3, № 4, № 5, № 8,	$\Sigma =$
3	Шкала «Науково-технічна база та організація навчального процесу»	№ 10, № 12, № 13, № 14	$\Sigma =$

Психометрична перевірка методики. У дослідженні брало участь понад 1550 студентів у віці від 18 до 22 років, що навчаються на 32 спеціальностях (як гуманітарних, так і технічних) Національного університету «Львівська політехніка».

Отримані результати відповідають нормальному розподілу, що підтверджено під час порівняння медіани та середнього арифметичного, а також результатами мінімальної та максимальної кількості балів.

Розподіл отриманих результатів за шкалами на високі, середні та низькі показники здійснено на основі процентільного аналізу. У табл. 4 наведено результати процентільного аналізу, а також показники: середнє значення, медіана, стандартне відхилення, мінімальні та максимальні показники для шкал методики.

Таблиця 4

***Результати розподілу показників за шкалами методики
«Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента»***

Критерії	Матеріально-технічні та соціальні умови	Соціально-психологічні проблеми	Науково-технічна база та організація навчального процесу
Середнє	34,3100	13,3994	22,9487
Медіана	36,0000	13,0000	23,0000
Стандартне відхилення	12,32574	8,03003	7,21092
Мінімум	0,00	0,00	0,00
Максимум	60,00	40,00	40,00
Процентілі	25	26,0000	18,0000
	50	36,0000	23,0000
	75	44,0000	28,0000
	25	26,0000	18,0000

Перевірка надійності методики проводилася за допомогою методу «розщеплення» і подальшого підрахунку відповідних коефіцієнтів. Для підрахунку надійності та точності питань методики застосовано формулу Спірмена-Брауна та формулу Кронбаха. Отримано такі результати:

Надійність-узгодженість становила 0,844 (за формулою Спірмена — Брауна) і 0,716 (за формулою Кронбаха).

Перевірка методики на надійність за внутрішньою узгодженістю питань всередині методики проводилася за допомогою статистичного методу опрацювання даних — «метод альфа-Кронбаха». Чим більш наблизений показник « α » до одиниці, тим більш надійною є методика чи окрема шкала методики. Результати перевірки за методом альфа-Кронбаха вказують на високу внутрішню надійність питань методики (табл. 5).

Таблиця 5

**Результати перевірки на надійність питань методики
«Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента»
(показник статистики « α » = 0,716)**

№ з/п	Позиції / шкала	Показник α
Загальна шкала «Соціально-психологічні умови навчання»		0,726
1	Я маю гарні умови для навчання	0,692
2	Я маю достатньо коштів, щоб харчуватися на перервах між лекціями та після занять	0,688
3	Я змушений шукати підробіток	0,708
4	Батьки не розуміють мої матеріальні проблеми	0,708
5	Батьки не розуміють мої життєві проблеми	0,711
6	Мені подобається моя студентська група	0,693
7	Я маю доступ до навчальної інформації (посібники, конспекти, книжки)	0,685
8	Я розчарований (-а) в навчанні	0,713
9	Під час навчання я маю всі умови для практичного розвитку професійних умінь і навичок	0,699
10	У бібліотеці є багато різної сучасної літератури по предметах	0,708
11	Я маю вільний доступ до Інтернету	0,688
12	У нас є цікаві наукові гуртки й активне студентське життя	0,704
13	Ми проводимо багато занять у науково-дослідних лабораторіях	0,712
14	Я маю багато часу для самостійного навчання	0,706

Для встановлення узгодженості питань всередині шкал методики використовується статистичний метод опрацювання даних — «метод альфа-Кронбаха». Чим більш наближений показник « α » до одиниці, тим більш надійною є методика чи окрема шкала методики. Результати перевірки за методом альфа-Кронбаха вказують на високу внутрішню надійність шкал «Матеріально-технічні та соціальні умови» та «Соціально-психологічні проблеми» методики, менш надійною є шкала «Науково-технічна база та організація навчального процесу» (табл. 6–8).

Низька надійність шкали «Науково-технічна база та організація навчального процесу» може бути обумовлена її змістом, оскільки студенти, які брали участь у дослідженні, наголошували на тому, що в бібліотеках взагалі немає сучасної літератури по предметах, немає наукових гуртків, а вони не працюють у науково-дослідних лабораторіях і не мають часу для самостійного навчання. Отже низька надійність цієї шкали може бути обумовлена крайніми варіантами відповідей на питання шкали. Шкала потребує доопрацювання, щоб стати більш надійною.

Таблиця 6

**Результати перевірки на надійність шкали «Матеріально-технічні та соціальні умови» (показник статистики « α » = 0,822,
Спірмена-Брауна = 0,959)**

Позиції / шкала	Показник α
Поз. № 1	0,791
Поз. № 2	0,792
Поз. № 6	0,797
Поз. № 7	0,783
Поз. № 9	0,819
Поз. № 12	0,786
Шкала 1	0,797

Таблиця 7

**Результати перевірки на надійність шкали «Соціально-психологічні проблеми»
(показник статистики « α » = 0,786, Спірмена-Брауна = 0,925)**

Позиції / шкала	Показник α
Поз. № 3	0,764
Поз. № 3	0,736
Поз. № 5	0,734
Поз. № 8	0,767
Шкала 2	0,685

Таблиця 8

**Результати перевірки на надійність шкали «Науково-технічна база та організація навчального процесу»
(показник статистики « α » = 0,683, Спірмена-Брауна = 0,640)**

Позиції / шкала	Показник α
Поз. № 10	0,559
Поз. № 12	0,542
Поз. № 13	0,632
Поз. № 14	0,632
Шкала 3	0,498

Унаслідок проведеного кореляційного аналізу питань, що входять до шкал методики «Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента», визначено статистично значущі взаємозв'язки між питаннями шкали (табл. 9–11).

Таблиця 9

**Результати кореляційного аналізу питаннями за шкалою
«Матеріально-технічні та соціальні умови»
(** - при $p \leq 0,0001$)**

	Поз. № 1	Поз. № 2	Поз. № 6	Поз. № 7	Поз. № 9	Поз. № 11
Поз. № 1	1	0,610**	0,497**	0,645**	0,378**	0,615**
Поз. № 2	0,610**	1	0,505**	0,611**	0,331**	0,574**
Поз. № 6	0,497**	0,505**	1	0,592**	0,276**	0,511**
Поз. № 7	0,645**	0,611**	0,592**	1	0,344**	0,700**
Поз. № 9	0,378**	0,331**	0,276**	0,344**	1	0,304**
Поз. № 11	0,615**	0,574**	0,511**	0,700**	0,304**	1
шкала 1	0,783**	0,783**	0,733**	0,803**	0,578**	0,672**

Таблиця 10

**Результати кореляційного аналізу питань за шкалою
«Соціально-психологічні проблеми»
(** - при $p \leq 0,0001$)**

	Поз. № 3	Поз. № 4	Поз. № 5	Поз. № 8
Поз. № 3	1	0,380**	0,277**	0,251**
Поз. № 4	0,380**	1	0,572**	0,277**
Поз. № 5	0,277**	0,572**	1	0,363**
Поз. № 8	0,251**	0,277**	0,363**	1
Шкала 2	0,663**	0,775**	0,774**	0,654**

**Результати кореляційного аналізу питань за шкалою
«Науково-технічна база та організація навчального процесу»
(* - при $p \leq 0,0001$)**

	Поз. № 10	Поз. № 12	Поз. № 13	Поз. № 14
Поз. № 10	1	0,208**	0,232**	0,209**
Поз. № 12	0,208**	1	0,247**	0,162**
Поз. № 13	0,232**	0,247**	1	0,168**
Поз. № 14	0,209**	0,162**	0,168**	1
Шкала 3	0,564**	0,581**	0,569**	0,290**

Коефіцієнт стійкості методики за матеріалами повторного тестування (через 2 місяці, в межах одного навчального семестру) 125 досліджуваних дорівнював 0,64.

Отже, всі отримані показники свідчать про високу надійність методики.

Перевірка валідності тесту за критерієм конструктивної валідності передбачала підрахунок коефіцієнтів кореляції результатів методики «Діагностика соціально-психологічних умов навчання студента» за результатами шкал інших тестів, отриманих від тих самих досліджуваних. Зокрема, встановлено статистично значущий взаємозв'язок (на основі дисперсійного аналізу) між шкалами «Матеріально-технічні та соціальні умови» (при $p \leq 0,05$), «Соціально-психологічні проблеми» (при $p \leq 0,0001$) та оцінкою студентами свого матеріального стану (рис. 1). Чим скрутнішим є матеріальний стан студентів, тим більше вони мають соціально-психологічних проблем, менше задоволені матеріально-технічними та соціальними умовами.

Встановлено статистично значущий взаємозв'язок між шкалою «Науково-технічна база та організація навчального процесу» та шкалами (при $p \leq 0,0001$): «професійна ідентифікація», «підготовка до професійної діяльності», «ставлення до професії», «навчальна самоефективність», «навчально-професійна самоефективність». Чим вищим є показник шкали «Науково-технічна база та організація навчального процесу», тим вище в студентів показники за вищепереліченими шкалами.

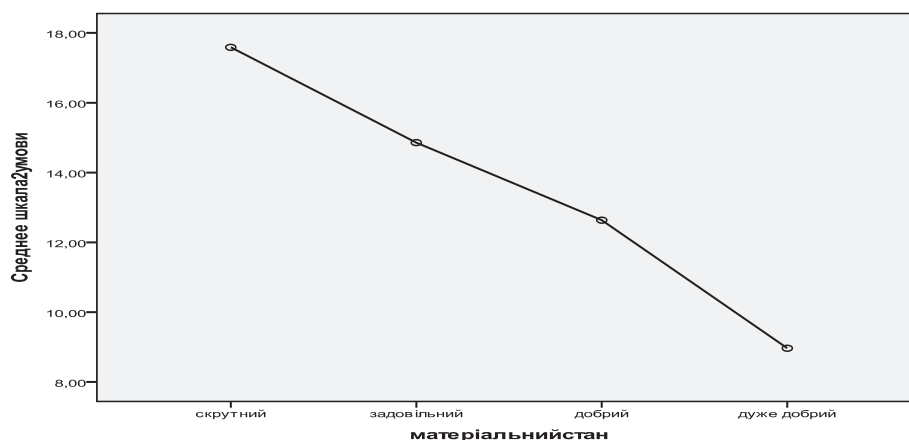

Рис. 1. Взаємозв'язок шкали «Соціально-психологічні проблеми» та оцінкою студентами свого матеріального стану (дисперсійний аналіз)

Висновки

Впровадження та практичне застосування

Запропонована методика може застосовуватися для дослідження рівня розвитку соціально-психологічних умов навчання студентів в університеті, для порівняння задоволеності студентів різних курсів та спеціальностей соціально-психологічними умовами навчання в університеті, для виявлення впливу соціально-психологічних умов на особливості підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі

Результати дослідження за допомогою цієї методики можна застосовувати з метою покращення соціально-психологічних умов в університеті, для порівняння соціально-психологічних умов в різних університетах тощо.

Список використаних джерел

1. Агаджанян Н. А. Проблемы адаптации и учение о здоровье: учеб. пособие РУДН / Н. А. Агаджанян. — М. : Просвещение, 2006. — 284 с.
2. Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти : монографія / Л. М. Карамушка. — К. : Ніка-центр, 2000. — 332 с.
3. Кірейчева Є. В. Соціально-психологічні умови розвитку Я-концепції майбутніх вчителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Є. В. Кірейчева ; ДВНЗ Ун-т менеджменту освіти. — К., 2010. — 19 с.
4. Мамаєв Д. Ю. Соціально-психологічна адаптація молоді до умов навчання у вищому навчальному закладі [електронний ресурс] / Д. Ю. Мамаєв. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tipp/2009_1/mamaev.pdf
5. Педагогічна психологія: навч. посіб. / О. П. Сергєєнкова. — К. : Центр навч. л-ри, 2012. — 168 с.
6. Сняданко І. І. Соціально-психологічні умови формування організаційної культури промислового підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / І. І. Сняданко ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. — К., 2007. — 20 с.
7. Федосова Г. Л. Соціально-психологічні умови подолання комунікативних бар'єрів студентської молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Г. Л. Федосова ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. — К., 2007. — 20 с.
8. Яцюк М. В. Соціально-психологічні умови розвитку автономності особистості в юнацькому віці : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / М. В. Яцюк ; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2009. — 20 с.

Iryna Snjadanko

DIAGNOSTICS OF THE UNIVERSITY LEARNING ENVIRONMENT

The article reveals the problem of social and psychological conditions in which a university student studies. The analysis of the major social and psychological conditions that contribute to studying and preparing students for future careers at the university has been conducted. On the basis of reference analysis, the following conditions have been identified: the adaptation level to student's life; the formation of students' social well-being; financial support for both student and educational establishment that provides educational services; maintenance and relationships in the family (the parent's attitude, the family values and expectations); and psychological satisfaction of the level of educational services.

The author's technique «Diagnostics of the university learning environment» which has been presented is aimed to determine the level of social and psychological conditions that are necessary for effective student study at the university. Technique aim is to determine the level of students' satisfaction of social and psychological conditions that influence the effectiveness of study and preparation for future careers at the university. The technique consists of three scales: «Logistical and social conditions», «Social and psychological problems», and «Scientific and technological basis and organization of the educational process». The results of testing technique 'Diagnostics of the university learning environment' have been described.

The recommendations for implementation and practical application of 'Diagnostics of social and psychological conditions of student learning' have been provided.